

De trollen worden slapend rijk

Patenten Het is hoog tijd voor een nieuw patentensysteem, vinden de Amerikaanse techgiganten.

NRC 6 maart 2015

Door **Marc Hijink** en **Harrison van der Vliet**

AMSTERDAM. Net nu de jarenlange patentoorlog tussen de grote smartphonemakers afgelopen leek, kreeg Apple vorige week van een Texaanse rechtbank een enorme boete opgelegd. Om precies te zijn 469 miljoen euro, te betalen aan het volstrekt onbekende bedrijfje Smartflash.

Wat is er aan de hand? Het gaat niet om smartphones deze keer maar om de iTunes winkel. Die zou inbreuk maken op een erg breed geformuleerd patent dat Smartflash in 1999 verkreeg. Dit patent beschrijft een algemene methode voor het downloaden van en betalen voor verschillende soorten data, waaronder audio, video, tekst, software, games. Kortom: een downloadwinkel. Naast Apple heeft Smartflash ook rechtszaken aangespannen tegen onder meer Google, Amazon en Samsung.

Smartflash is op papier een bedrijf: op de site valt te lezen dat het 'platformtechnologie ontwikkelt' en daarmee 'een revolutie in de wereldwijde informatietechnologie veroorzaakte'. Hoe, dat staat er niet bij. Er rolt geen product van de band, er valt niets te downloaden.

Een non-bedrijf is het. In net Engels heet dat een *non-practising entity*. Beter bekend als *patent troll*. Een holding die bestaat uit een stapel oude patenten en een legertje juristen. Hun specialiteit: geen licenties aanbieden op technologie, maar wachten tot een grote partij zich stevig op de markt gevestigd heeft en dan met een verbod en een schadeclaim zwaaien. Zo worden ze slapend rijk.

Trollenplaag

Apple, met 180 miljard dollar in kas, wordt het vaakst door trollen geplaagd. Apple kan een half miljard dollar wel missen - dat is niet het probleem. Het probleem, vinden techbedrijven, is dat het Amerikaanse patentensysteem niet deugt. Het zou zulke rechtszaken, die lang duren en veel geld kosten, in de kaart spelen. Volgens het Amerikaanse Patent Freedom, een verbond van bedrijven, verzesvoudigde tussen 2003 en 2013 het aantal claims door patenttrollen tot 5.000.

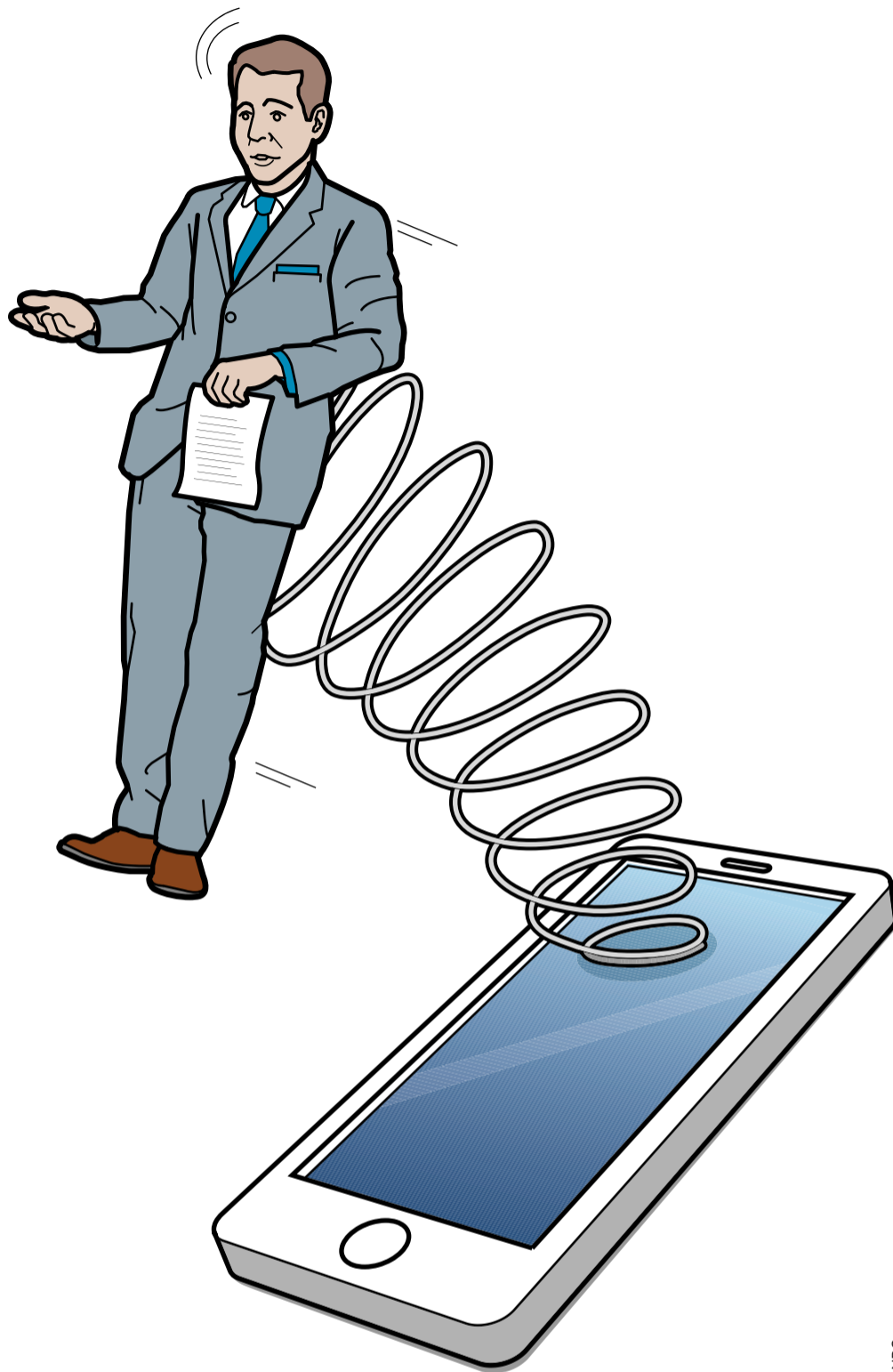
De Amerikaanse Electronic Frontier Foundation (EFF) protesteert nu tegen de patenttrollen in het Amerikaanse Congres. „Deze trollen zijn gewapend met vage en veel te algemene patenten die nooit toegewezen hadden moeten worden”, aldus EFF. De licenties voor het gebruik van die patenten drijven de prijs van producten onnodig op en remmen innovatie. Eigenlijk heeft iedereen een bloedhekel aan trollen, behalve de juristen die er hun brood mee verdienen.

Er komt wel verbetering in, dankzij uitspraken die het Amerikaanse Hooggeerechtshof vorig jaar deed. Het is makkelijker voor de aangeklaagde partij om de proceskosten op de eiser te verhalen, als die in het ongelijk wordt gesteld. Er kan ook geen patent meer aangevraagd worden op een specifieke handeling op een computer. Denk aan het versturen van een type document. Of, zoals bij Smartflash, het downloaden en betalen van een bestand.

Europese trollen

In Europa zijn de patenttrollen minder machtig. De verliezer van een rechtszaak draait in Europa voor de proceskosten op en dat maakt claims een stuk risicovoller. In de VS gelden ruimere regels voor patentaanvragen dan in Europa; een ander obstakel is dat veel patentzaken in Europa per land geregeld worden. De EU werkt wel aan een Eengemaakt Octrooirecht waarbij een overkoepelend rechtbank vanaf 2016 patentgeschillen beoordeelt.

De veranderingen in Europa werden bespoedigd door de conflicten tussen Apple en Samsung. Die begonnen rond 2011. Ap-

ILLUSTRATIE STUDIO NRC

KLASSIEKE PATENTTOORLOGEN

De uitvinders van het vliegtuig vochten tegen de uitvinder van de telefoon

Patentzaken zijn van alle tijden. En ze komen in elke industrie voor.

Vliegtuigen

Aan het begin van de twintigste eeuw vochten de gebroeders Wright - die van de eerste vlucht ooit - een juridische strijd uit met de Aerial Experiment Association van Alexander Graham Bell, de uitvinder van de telefoon. Inzet: het patent op een vliegtuig.

Naaimachines

Nóg ouder: rond 1850 werd gestreden om het patent op de naaimachine. Elias Howe, de eigenaar van wat gezien wordt als het eerste patent, daagde Isaac Singer, van het gelijknamige bedrijf dat nog steeds bestaat, voor de rech-

ter. Singer had met behulp van investeerders de techniek van Howe geperfectioneerd. Howe werd in het gelijk gesteld, andere uitvinders volgden zijn voorbeeld en klaagden Singer ook aan, met wisselend succes.

Koffiecup

De koffiecup-oorlog is nog maar net afgelopen. Het Zwitserse Nestlé, eigenaar van Nespresso, had sinds eind jaren tachtig een stapel patenten in bezit op onder meer de bekende koffieautomaten en bijbehorende cups. Inmiddels is de markt volledig opengebrouwen: een aantal patenten is verlopen en in 2013 trok het Europees Octrooibureau het octrooi op de capsules in, tot grote onvrede van Nestlé.

Speelgoed

Het Amerikaanse Mattel, bekend van Barbie, heeft al meer dan tien jaar mot met het eveneens Amerikaanse MGA Entertainment. Mattel claimt dat de Bratz-poppen van MGA afgekeken zijn van Barbie. MGA stelt op zijn beurt dat Mattel een bepaald soort Barbie van MGA heeft gejat.

Farmaceutische industrie

Ook medicijnfabrikanten botsen met regelmaat. Meer dan eens draait het om een (goedkoop) alternatief voor een bestaand middel. Zo verloor het Duitse Bayer onlangs een zaak in India. Een Indische rechtbank oordeelde dat een goedkope variant van kankermedicijn Nexavar niet illegaal was.

ple beschuldigde Samsung ervan de iPhone gekopieerd te hebben en beide bedrijven probeerden elkaars smartphones probeerden te verbannen. Opeens mocht de Galaxy niet meer verkocht worden in Nederland of Duitsland, of probeerde iemand de iPhone uit de schappen te halen.

Het werd de grootste en minst overzichtelijke patentoorlog uit de geschiedenis. Wereldwijd bogen rechters zich over de allerkleinste details van de telefoon, met torenhoge claims als inzet.

Meer patenten, meer munitie

In de smartphone komen twee machtige industrieën bij elkaar: de computerwereld en de telecombranche. Ze hebben elkaars uitvindingen nodig om succesvolle producten te maken. Bedrijven als Nokia, Ericsson en Nortel deden veel uitvindingen in de communicatietechnologie, terwijl Apple, Google en Microsoft de software ontwikkelden.

De concurrentie nam toe, met name Apple versus Google en de telefoonfabrikanten die Googles besturingssysteem Android gebruiken. Google wilde het Android-kamp helpen door patenten van telecombedrijf Nortel te kopen, als munitie in de juridische strijd.

Google werd aan de kant gezet door een consortium van Apple, Sony, Ericsson, BlackBerry en Microsoft. Zij kaapten de Nortel-patenten weg. Google, op zoek naar een patentportefeuille, kocht daarom telefoonmaker Motorola voor 12,5 miljard dollar. De fabriek werd binnen twee jaar doorverkocht (voor 2,9 miljard dollar), de Motorola-patenten bleven bij Google.

Kent Walker, de juridische baas van Google, zei in 2011 in *NRC Handelsblad*: „In elke telefoon zitten wel 250.000 patenten. Als die elk een cent kosten, betaal je 2.500 dollar voor een telefoon.” Kortom, bedrijven moeten dus wel over patenten onderhandelen en licenties ruilen. Niet in de rechtbank maar in achterkamertjes.

En zo geschiedde; inmiddels is de rust teruggekeerd. Apple heeft buiten de VS alle zaken met Samsung geschikt. De patenten van Nortel verhuizen naar een neutrale eigenaar die geen hekel heeft aan Android. Microsoft legde net een geschil bij met Samsung en sloot al eerder een lucratieve deal met Android-fabrikanten.

Balanceren

Patenten zijn in het leven geroepen om uitvindingen te beschermen en innovatie te stimuleren, niet om geld af te troggelen van innovatieve bedrijven. Toch gebeurt dat, door trollen en trol-achtigen.

Hub Dohmen, een Nederlandse advocaat die gespecialiseerd is in het patentrecht, vat het samen: „Patenten balanceren tussen het beschermen van iemands uitvinding en het maatschappelijk belang; we willen technologische vooruitgang en dan moet je ruimte geven om innovaties verder te ontwikkelen.”

„Trol-achtig” gedrag komt volgens Dohmen ook voor bij kleinere bedrijven, die door grote patenthouders gebombardeerd worden met claims. Vooral kleine bedrijven zijn geneigd om de kosten van een rechtszaak niet te riskeren en daarom een (te) dure licentie te accepteren.

Gelukkig worden patenten ook op een andere, meer positieve manier ingezet: als pr-middel voor nieuwe techniek die bredere steun nodig heeft. De auto-industrie geeft het voorbeeld: zo gaf Tesla vorig jaar de patenten vrij voor technologie van accu's. Toyota maakte in januari bekend dat het patenten vrijgeeft voor hun auto die rijdt op waterstof.

Deze bedrijven hebben er baat bij als zoveel mogelijk anderen hun technologie omarmen. Zo hopen ze een infrastructuur van laadstations en tankstations te creëren waar hun eigen producten van profiteren: innovatie en eigenbelang tegelijk.